

Megtalálták Fehéregyházát, az Árpád fejedelem sirja mellett épített ős keresztény templomot

v.

Óbuda helyén a rómaiak előtt a kelta eraviscusoknak volt lakott telepük *Acínko* névvel, amely névnek a töve vizet jelent s így a helynév bizonyára az ott fakadó

forrásvizektől származott. A rómaiak latin végződésel látták el a nevet s mint-hogy a szó töve vizet jelentett, az „*aqua*“ beleszővésével *Aquincum* lett belőle, amely szó etimológiailag semmi egyebet nem jelent.

Fehéregyháza helyének megállapítása

Attilának és Óbudának valamely kapcsolatáról a hiteles történelem nem jegyeztet föl semmit s így bizonyára a nép-etimológia, a hasonló hangzás révén kap-

III. Béla királyunk I. Barbarossa Frigyes császárt 1189-ben *Ecilaburgon* (olvassd: *Ecilaburg*) vendégeli meg, amely városnéven Óbudát kell értenünk. Óbuda

Óbuda határának megosztása 1355-ben Gömöri Havas Sándor értelmezése szerint

csolta össze egymással az *Acínko* városnevet az *Athlia*, *Acila*, *Etele*, *Etel*, *Ethel*, *Ecel* *Ecil* személynévvvel, amely névalakok Attila nevének különböző megjelenési formái a különböző nyelveken.

német neve a Nibelungenliedben is *Etselburg*, Kézai krónikájában *Echulburc* (olvassd: *Ecölburc*) s Borbála királyné 1425-ben kelt németnyelvű levelében *Eczelburg*.

Anonymus Ecilburgu-ja és a római vízvezeték

Igy tehát semmi kétségünk sem maradhat fenn, hogy Anonymus a „*civitas Attylae regis*“ (Attila király városa) nevezetén is Óbudát értette. Háromszor ő maga is *Ecilburgu*-nak is nevezi az 1., 47. és 49. fejezetekben.

Fehéregyházát egy kis patak forrása táján kell keresnünk, mely kömederben vagy köves mederben folyt Óbuda városába. Ma az Anonymus-korabeli Óbuda területére egy patak sem folyik. Kömedert vagy köves medert is az egész környéken hiába keresnénk, mert a hegyek lába agyag, a sík pedig televény vagy homok. Csakis mesterséges kömedert érthetett Anonymus, ilyen pedig volt — a rómaiak korában. Azok a mai Római-fürdő forrásának vizét körgáttal felduzzasztották és kőből falazott pillérekre és boltíveken kömedert állítottak elő, amelyen lejtésben folyt a forrás meleg vize a mai Flórián-tér helyén állott fürdőig. Erre jól illene Anonymus szövege, csak hogy ilyen, a terep színe fölött mesterséges mederben vezetett vízfolyás állandó, igen gondos karbantartást igényel. Bármily kicsiny, vizet áteresztő hiányosság

vagy sérülés a víz erodáló hatása miatt a mütárgy pusztulását vonja előbb-utóbb maga után, ha állandó felügyelet a hiányokat meg nem szünteti. S ha bármely pontján a mütárgy megszakad, a víz a terepen keresi utját a Dunába. Ez a fenntartás pedig a rómaiak kivonulása után, a népvándorlás fergetegei között, barbár népektől föl nem tételezhető. Legalább ötszáz esztendő telt el a rómaiak kivonulása után Árpád haláláig és Anonymusig további két-három évszázad. Teljesen lehetetlen, hogy még Árpád idejében is a patak Óbudára folyt, az már régen rövidebb uton folyt a Dunába, aminthogy ma az újpesti vasúti hid fölött ömlik abba. Annál is inkább, mert hiszen a víz fölhasználásának a módja is megváltozott — minden bizonnyal. A rómaiak kivonulásával megszűnt az óbudai fürdő szükségessége, viszont vizimalomra bizonyára szükség volt s ezt meg leg-egyszerűbben és legcélszerűbben úgy építhették meg, hogy a felduzzasztott vizet mindjárt a forrás mellett ejtették le. Ha a vízvezeték nem a fenntartás hiányán ment volna tönkre, úgy azt szánt-

szándékkal szüntették volna meg. I. Lajos határjáró jegyzőkönyve 1335-ben tényleg malmot talál a Római-fürdő helyén s a régi vízvezetéknek már mivoltát sem ismeri föl, mert lerombolt falnak mondja. Bizonyossággal állíthatjuk ezek szerint, hogy Árpád fejedelem idején és még kevésbé Anonymus idején a Római-fürdő meleg vize már nem folyt Óbudára. Minden kutató, ki ezen a vonalon keresett, meddő munkát végzett.

Más patakról pedig nem tudunk, amely Óbudára folyt volna, ma sem folyik. Talán az Anonymust támadóknak van igazuk, hogy még ebben is megbizhatatlan.

De viszont hegy alól kibugyogó forrásról beszél az 1335-iki oklevél is Fehéregyháza közelében, vizet emlit Justinia-

üzleti fájdalmak, idegzsába, meghülés, megerőltetés, vagy sérülés következménye. Segít a természetes pöstyéni iszappal töltött „**GAMMA KOMPRESZ**“. 30-szor használható. Minden patikában kapható. Felvilágosítás-főraktár: **Pöstyén fürdő iroda Károly-körút 3/a.** Telefon: 45-3-82.

nus Franciscus is, Borbála királyné 1421-ben melegvízű patakon álló malmot aján-dékoz Fehéregyháza közeléről.

Nem követjük, sőt elítéljük egyes kutatók azon módját, hogy ezeknek az adatoknak az ismeretében téves véleményük erőltetésében jelentéktelen szivárgó forrásról az óbudai kálvária kápolnája helyén, föltették, hogy régebben bővebb vízü volt. Ilyen föltévéresem nem vagyunk följogosítva, semmi alapunk erre nincsen.

A Frankl-malom és a Radl-malom a mai Árpád-malom

Malmot hajtó, melegvízű forrás azonban még a Vörösvári-ut és Bécsi-ut találkozásánál is van, a régi Radl-malom, ma Árpád-malom helyén. Ez az akkori Óbuda helyétől északnyugatra esik s így nem felel meg Oláh érsek adatának, mert a templomtól — egy kutató értelmezése szerint — Óbudának délre kellene esnie. Csak hogy itt figyelembe veendő, hogy az ujjbkkori latin nyelvben nincs a mellék-égtájakra kifejezés s azok jelölésére körülírás volt szokásos. Oláh Miklós érsek ezt is alkalmazza: *introrsus meridiem et Danubium versus* — minthogy a Duna keletre esik, az a megjelölés, hogy dél felé és a Duna felé — délkeleti irányt szab meg s a mai Árpád-malom helyétől az akkori Óbuda valóban délkeletre fekszik. Az Árpád-malom vize azonban nem folyik Óbudára, hanem északkeleti irányba s a Mária-kő táján ömlik az Aranyhegyi-patakba, amely viszont az akkori Óbudától északra

szakad az óbudai kis Dunaágba. Medre sem köves és nyoma sincsen annak, hogy valaha is kövezett lett volna.

Mégis kétségtelen bizonyíték akad, hogy Fehéregyháza annak forrása közelében keresendő. A törökök kiűzése után való időben az a bizonyos óbudai polgár följegyezte, hogy Fehéregyháza nem messze esik Franckl Pali malmához. Egy 1780-ból eredő hivatalos térkép, a „*Mappa der königlich frey Stadt Pesth*“ (A szabadkirályi Buda főváros és Pest szabadkirályi város térképe), Frankl Mühl-lel jelzi a korábbi Radl-malom, ma Árpád-malom helyét.

Jól jelölte meg tehát Tholt Titusz a környéket, csak hogy ő a Radl-malom közvetlen közelére gondolt, ahol pedig Fehéregyházát nem találtuk meg. Wekerle pedig, ki kissé távolabbi helyet jelölt meg, kétségtelenül tévuttra jutott.

Gatterer Ferenc

(Csütörtökön folytatjuk)

Eckhardt Tibor éles harcot jelent be a kormánnyal szemben

„Az 1933-as esztendő kormánypolitika szempontjából gyászos és meddő volt“

Az évforduló alkalmával a független kisgazdapárt meleg ünneplésben részesítette vezérét, Eckhardt Tibort. A Budapesten tartózkodó képviselők és párttagok élén Kun Béla köszöntötte Eckhardt Tibort, aki válaszában megállapította, hogy a párt egységesebb, összetartóbb, mint valaha. Ez adta és ez adja majd a jövőben is azt az erőt, melyre a határozott, erélyes ellenzéki politika folytatása céljából nélkülözhetetlen szükség van. Az 1933-as év a kormánypolitika szempontjából sikertelen, gyászos, meddő esztendő volt. A párt ezzel a politikával szemben eleinte bizonyos türelmet tanusított, a várakozás álláspontjára helyezkedett. Azt reméltük ugyanis, hogy Gömbös Gyula kinek a multban kapcsolatai voltak a népies politikával, nem lesz a bank- és kartelérdekek engedelmes kiszolgáltója. Ma — sajnos — meg kell állapítani, hogy a párt feltevésében keservesen csalódot. Csak nagy szabakat, közsimert szölamokat hallottunk, cselekedeteket, tetteket nem láttunk és minden jel arra mutat, hogy a jövőben sem fogunk látni. A mult esztendő jórészt a kormány hibájából az agrárpolitika még szélesebbre nyitotta. Beigazolódott, hogy a régi liberális gazdasági politikával hitelüket veszített jel-szavakra esküdvé, a profit szolgálatába szegődve, nem lehet a nemzet egyetemes érdekét szem előtt tartó politikát csinálni. Ezt a kormányzati politikát — folytatta Eckhardt Tibor — az új esztendőben a nemzet már nem bírja ki és ezért már most bejelentem, hogy pártom és én a legélesebb és legkíméletlenebb harcot hirdetem ezzel a politikával szemben. Az a meglevésztő propaganda, melyet a kormány szinte balkáni izléssel, illetőleg izléstelenséggel a nemzeti munkahét célgére alatt saját pártja érdekében kifejezteni jónak látott, egyuttal hangos reklámja volt a bank- és kartelérdekeltségnek is. Mig így ezeknek a kormány a politikai morál-

szeptentjából a legélesebben kifogásolható reklámot csap, szinte nemzeti tingli-tanglító rendez, azalatt a munkáskérdést és a munkanélküliséget a legnagyobb dilettantizmussal kezeli.

A világgazdaság helyzete mintha javuló irányt mutatna. Külföldi utamon tapasztaltam, hogy Angliában már-már a háboru-előtti viszonyok térnek vissza, Németországban hatalmas fellendülés jelei láthatók, Olaszország szintén kifele van a válságból, csak mi csuszunk tovább a lejtőn, csak a

Kedvezményes borvásár!

A Bedacsony-Borvidéki Szőlősgazdák állami ellenőrzés alatt álló Pincészövetkezete

Január hó végéig
15% engedménnyel

árusítja kiváló falborait csinosan adjusztált nagy és kis palackokban.

Fő üzlet:

Budapest, Rákóczi-tér 12
Telefon: 30-2-12

Házhoz szállítás!